

ВІДНОВЛЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Характеристика суб'єктів підприємництва, які залишилися функціонувати на місці або змінили місце перебування. Урядові програми з підтримки малого та середнього бізнесу. Рекомендації щодо активізації ділової активності підприємств в сучасних умовах

Ключові слова: військові дії, малий та середній бізнес, уряд України, фінансова підтримка, ділова активність.

Abstract

Characteristics of business entities that remained operating in place or changed their location. Government programs to support small and medium-sized businesses. Recommendations on the activation of business activity of small and medium-sized enterprises in modern conditions

Keywords: military actions, small and medium business, government of Ukraine, financial support, business activity.

Сьогодні Україна є прикладом побудови незалежної та сильної країни, однією із основ якої є розвиток малого та середнього підприємництва. Розуміючи важливість збереження та розвитку малих і середніх підприємств, проаналізуємо основні проблеми, які постали перед малим та середнім підприємництвом в умовах запровадження воєнного стану та ескалації військових дій.

З одного боку, значна частина підприємців в умовах військового стану виїхали за межі країни та відновили свою діяльність на закордонних ринках. Найбільш схильними до переїзду за кордон виявилися компанії ІТ-галузі, сфер професійних послуг (маркетинг, консалтинг, дизайн тощо), охорони здоров'я. Основними країнами для релокації стали Польща, Естонія, Німеччина, Болгарія, Молдова, Бельгія, Туреччина.

Приймаючи рішення про релокацію за кордон, варто враховувати такі фактори: доступність юрисдикції; доступ до банківської системи; логістику; переваги; кредитну та податкову політику; вартість енергоносіїв та комунікації; вартість робочої сили, національні правила та традиції тощо.

З іншого боку, чимало підприємств залишилися в Україні і продовжують функціонувати.

Проведений нами аналіз показав (див. [1], [2], [3]), що підприємства, які залишилися функціонувати на попередньому місці або змінили своє місце перебування, умовно можна поділити на:

а) підприємства, що працюють у військовому секторі. Ці підприємства працюють зазвичай понаднормово та постійно збільшують штат своїх працівників. Такі підприємства забезпечують Збройні сили України всім необхідним. Головними проблемами таких підприємств залишається конфіденційність та логістика;

б) підприємства, що вдалися до релокації. Зазвичай, це підприємства малого бізнесу та ІТ-галузі. Для малого бізнесу або ІТ-компаній головними діями в умовах воєнного стану стали зміна місця перебування працівників та зміна місця організації виробництва певної продукції (надання послуг). І хоча це потребує певних (а іноді чималих) фінансових вкладень та втрат часу, разом з цим дозволяє врятувати власний бізнес. Основна проблема для таких підприємств – це знайти найкращий варіант переміщення виробництва і всього майна в безпечне місце та пошук нових ринків збуту. Звісно, чимало таких підприємств вимушені забирати з собою повністю або частково і свій штат працівників;

в) підприємства, що залишилися у зоні ведення бойових дій та продовжують своє функціонування в умовах постійних обстрілів. На жаль, далеко не всі підприємства можуть релокувати своє виробництво, адже є такі, що безпосередньо залежать саме від місця перебування. Для таких підприємств переїзд в іншу країну чи навіть на відносно безпечну територію є просто неможливим.

Серед них: заводи металургійної та машинобудівної галузі, деревообробні підприємства тощо. Власники таких підприємств щодня роблять вибір між продовженням роботи в надто небезпечних умовах, від яких залежить їх особисте життя, та можливим банкрутством. Серед основних проблем, які постають перед такими підприємствами – застосування ефективного і гнучкого ризик-менеджменту та розроблення сценаріїв комунікацій у випадку тимчасового припинення своєї діяльності;

г) нові підприємства, що створюються на відносно безпечних територіях країни з метою підтримки економіки країни, створення нових робочих місць, задоволення потреб населення в певних продуктах (послугах), забезпечення соціальної підтримки населення тощо.

Для всіх вищенаведених видів підприємств доцільно виділити основні ризики, з якими можуть стикнутися ці підприємства:

- пошкодження складських приміщень, виробничих цехів та всієї інфраструктури, що безпосередньо впливає на функціонування підприємства;
- загострення проблем з постачальниками сировини та матеріалів, необхідних для виробництва;
- можлива відсутність ринків збуту продукції підприємства;
- можлива відсутність попиту та виготовлену продукцію;
- пошкодження всієї логістичної інфраструктури, тобто автошляхів, мостів, залізничного транспорту тощо;
- можлива втрата кваліфікованих працівників через вимушену евакуацію всередині країни чи навіть виїзд за кордон тощо.

Для активізації діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва уряд України всіма можливими засобами намагається підтримати та стимулювати ділову активність цих підприємств. Детальніше про це наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Урядові та міжнародні програми та ініціативи з підтримки малого та середнього бізнесу

№	Програма	Опис програми
1	Працевлаштування внутрішньо переміщених осіб	Фінансова допомога, що становить 6,5 тис. грн. на працівника, що є внутрішньо переміщеною особою протягом двох місяців після реєстрації в Державній службі зайнятості або онлайн-порталі Дія
2	Тимчасове переміщення підприємств, що знаходяться на території ведення бойових дій	Насамперед, передбачається допомога з пошуком приміщення, переміщенням працівників та їх адаптацією
3	Єдина платформа цифрової взаємодії для допомоги в релокації бізнесу	Попереднє подання анкети та, як результат, отримання актуальної інформації щодо переміщення виробництва, допомоги та зв'язку з іншими підприємцями
4	Кредитування підприємств за програмою «5-7-9%»	Уряд дозволяє отримувати кредит до 60 млн. грн. під 0% під час військового стану
5	Програма UNIC для малих та середніх підприємців	Дає можливість отримати 5 тисяч євро
6	Єдиний податок в 2% без ПДВ	Право на використання спрощеної системи оподаткування бізнесу з оборотом до 10 млрд. грн. Ставка єдиного податку при цьому становить 2%
7	Google for Startups UkraineSupport Fund	Допомога 50 українським стартапам у загальному розмірі п'ять млн доларів
8	Програма USF для бізнесів, що працюють на перемогу України	Можливість отримати 35 тисяч доларів
9	Звільнення від сплати ЄСВ, штрафів, пені та перевірок по ЄСВ	Для ФОП та для членів фермерських господарств передбачається звільнення від сплати ЄСВ
10	Чек-ліст для рестарту бізнесу	Ініціатива UA Anti-crisis, яка допоможе отримати інформацію про ресурси та перспективи запуску бізнесу з метою швидкого відновлення економіки України

Таким чином можна констатувати, що не зважаючи на надто складний період розвитку України, держава постійно ініціює різні програми з підтримки підприємців та удосконалює нормативно-правове регулювання бізнесу.

Аналізуючи низку літературних джерел (див. [1], [2], [3] та інші), нами пропонується низка порад для суб'єктів малого та середнього підприємництва, застосування яких дозволить, на наш погляд, суттєво активізувати свою ділову активність.

По-перше, це намагання суб'єкта підприємництва зайняти своєю продукцією на ринку певну вузьку нішу. Створений бренд підприємства повинен асоціюватися з певним товаром, тоді потенційному споживачу він завжди буде нагадувати про цей товар (послугу). Це мінімізує кількість проблем, пов'язаних з постачальниками, рекламою, сприятиме завоюванню уваги потенційних споживачів.

По-друге, це рішення вийти на закордонні ринки. Наразі багато українських підприємців для збільшення попиту на свою продукцію відкрили за кордоном свої філії, магазини, представництва тощо, в результаті чого чимало іноземців вже спробували і полюбили українські товари.

По-третє, потрібно постійно збільшувати кількість контактів з потенційними клієнтами. Постійний обмін інформацією, спілкування з потенційними клієнтами на різних конференціях, активна участь в бізнес-клубах тощо тільки сприятимуть розвитку бізнесу підприємства (підприємця), адже той, хто володіє інформацією – той володіє світом.

По-четверте, варто створювати власні сторінки в різних соціальних мережах. Епоха оцифрування вже давно заповнила собою весь інформаційний простір, і більшість потенційних клієнтів шукають інформацію стосовно потрібного товару (послуги) саме в інтернеті. Створюючи яскраві фото свого товару, потенційні споживачі підсвідомо будують в своїй уяві гарну загальну картинку про продукцію (послугу) цього підприємства, оскільки чимало людей купують той чи інший товар (послугу) «переважно очима». Крім того, можна організувати рекламу свого товару (послуги) у різних блогерів, в яких є велика аудиторія користувачів.

По-п'яте, необхідно всіляко займатися волонтерством. Сьогодні, на жаль, чимало малих та середніх підприємств полишили цю роботу у зв'язку з певною стабілізацією на фронті. Проте саме покращення ситуації на фронті безпосередньо пов'язано з активністю волонтерів та з їх фінансовою і матеріальною допомогою. Українським військовим як ніколи сьогодні важливо допомагати будь-яким способом та робити донати.

Застосування цих нескладних рекомендацій дозволить, на наше переконання, покращити стан бізнес-середовища в Україні не тільки в сучасних умовах воєнного стану, але і у майбутньому.

Висновок

Вітчизняні підприємства малого і середнього бізнесу, які зазнали значних втрат в умовах воєнного стану, поступово привчаються працювати в нових складних і нестабільних умовах. Фінансова підтримка держави в цей непростий період створює передумови для відновлення роботи і подальшого розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва і підвищення їх ділової активності, і цей тренд має тільки зростати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Релокація бізнесу в Україні та в ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s\]](https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s).
2. Підтримка бізнесу в умовах війни. Дія. Бізнес – Головна сторінка. URL: [\[https://business.diiia.gov.ua/wartime/\]](https://business.diiia.gov.ua/wartime/).
3. Ваші конкуренти вже роблять це. 10 термінових порад для бізнесу від топ-підприємця. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [\[https://shotam.info/ne-vyzyvaty-a-zrostaty-10-porad-dlia-ukrainskoho-biznesu-iyakyy-prahne-rozvyvatysia-pid-chas-viyny/\]](https://shotam.info/ne-vyzyvaty-a-zrostaty-10-porad-dlia-ukrainskoho-biznesu-iyakyy-prahne-rozvyvatysia-pid-chas-viyny/).

Козловський Володимир Олександрович – к.е.н., доцент, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: v@vin.ua або Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Kozlovskiy Volodymyr Oleksandrovych – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsya, e-mail: v@vin.ua or Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Липецька Олена Романівна – студентка 4-го курсу групи МВКД-196 факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: len4iklypetska@ukr.net

Lypetska Olena Romanivna – is a 4th-year student of the MVKD-19b group of the Faculty of Management and Information Security of the Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: : len4iklypetska@ukr.net